

**Վ. ԲՐՅՈՒՍՈՎԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ В. БРЮСОВА
BRUSOV STATE UNIVERSITY**

**ԲԱՆԲԵՐ
Վ. ԲՐՅՈՒՍՈՎԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
ВЕСТНИК ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ
В. БРЮСОВА
BULLETIN OF BRUSOV STATE UNIVERSITY**

**ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ
ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

**ПЕДАГОГИКА И СОЦИАЛЬНЫЕ НАУКИ
PEDAGOGY AND SOCIAL SCIENCES**

2 (59)

**Վ. ԲՐՅՈՒՍՈՎԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
«ԼԻՆԳՎԱ» ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ**

ԵՐԵՎԱՆ - 2022

**ՈւՍՈՒՑՁԻ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿՈՄՊԵՏԵՆՏՈՒԹՅԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ,
ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐ, ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՆԵՐ**

ԱՆԱՀԻՏ ԱՐՆԱՈՒԴՅԱՆ

Համառոտագիր

Սույն հոդվածում անդրադարձ է արվում ուսուցչի մասնագիտական կոմպետենտությանն առաջադրվող պահանջներին՝ մասնավորապես շեշտը դնելով իրավական-նորմատիվային, մանկավարժահոգեբանական, լեզվաբանական, հաղորդակցական, ընդհանուր մշակութային և այլ բաղադրիչների վրա, որոնք դրվում են ուսուցիչների վերապատրաստման դասընթացների հիմքում: Ըստ էության, սա հանդիսանում է ուսուցչի մասնագիտական որակների դիտարկման և գնահատման առարկա:

Քննարկվում են մասնագիտական այն կոմպետենցիաները, որոնք հանդիսանում են ուսուցչի մանկավարժական գործունեության հիմնական գործառույթներն ու բաղադրիչները, որակական ցուցիչները, մասնագիտական կուլտուրայի ձևավորման մակարդակի բնորոշիչները, որոնք մշտադիտարկման, դիտման, գնահատման պարբերական գործընթացի սուբյեկտ են հանդիսանում:

Ներկայացված է ուսուցչի մասնագիտական կոմպետենտության բովանդակային ընդգրկումը՝ որպես բաց համակարգ, որից, ըստ կոնկրետ ուսումնական գործընթացի, դուրս են բերվում դիտարկման/գնահատման որակական ցուցիչները («Կրթության որակ և համապատասխանություն» վարկ. I, II ծր.):

Տրվում են մեթոդական ցուցումներ, առաջարկվում են դիտման/գնահատման ձևաչափեր, գործիքներ, որոնք կարող են կիրառվել ուսուցիչների պատրաստման և վերապատրաստման ծրագրեր, նախագծեր մշակելու և դրանք արդյունավետ կազմակերպելու և համապատասխան վերջնարդյունքները գնահատելու համար: Աղյուսակների միջոցով ներկայացված է վերոնշյալ մոտեցման սեղմ պատկերը, որը հիմք կարող է հանդիսանալ ուսուցիչների

մասնագիտական գործունեությունը գնահատելու ձևաչափեր ստեղծելու և կիրառելու համար:

Հիմնաբառեր՝ կոմպետենտություն, կոմպետենցիա, մասնագիտական բազմաբաղադրիչ համակարգ, կրթական գործընթացի սուբյեկտ, տեխնոլոգիական-մեթոդական գործիքակազմ

Ներածություն

Ուսուցչի մասնագիտական ամբողջական նկարագրի վերաբերյալ վերջին ժամանակներում շրջանառվում է կոմպետենտություն կամ կոմպետենցիաների հանրագումար արտահայտությունը, ինչն առավել ամբողջական պատկերացում է տալիս: Իրողությունն այն է, որ այսօր ուսուցչի մասնագիտական գործունեությունը գնահատելիս բավարար չէ բացահայտել նրա համապատասխան գիտելիքները, կարողություններն ու հմտությունները: Մանկավարժի մասնագիտական նկարագիրը մշտապես զարգացող բազմաբաղադրիչ համակարգ է, իսկ համակարգային մոտեցման պարագայում կառուցվածքային տարրերը փոխազդեցության և փոխադարձ կապի մեջ են գտնվում՝ կազմելով հիերարխիա, և յուրաքանչյուր բաղադրիչի առկայությունը կամ բացակայությունը, ուժեղ կամ թույլ լինելն ազդում է ողջ համակարգի, տվյալ դեպքում՝ մանկավարժի մասնագիտական որակավորման, կոմպետենտության զարգացման աստիճանի վրա:

Կրթության զարգացման ժամանակակից միտումներին համապատասխան՝ ուսուցչի մասնագիտական կոմպետենտությունն ու կուլտուրան դիտարկվում են որպես կոմպետենցիաների ինտեգրված բազմաբովանդակ, բազմագործառությային ամբողջություն, որոնց միջոցով իրականացվում է ուսուցչի ուսումնադաստիարակչական, տեղեկատվական, հաղորդակցական, հանրամշակութային գործունեությունը:

Մանկավարժական ավանդական հիմնական կրթությունը առարկայակողմնորոշիչ ուղղվածության հետևանքով չի կարող ամբողջ կյանքի ընթացքում գիտելիքների, կարողությունների, հմտությունների ու հատկանիշների շարունակական համընդհանուր զարգացում ապահովել:

Նշված հանգամանքները թույլ են տալիս հետևություններ անել և առանձնացնել օբյեկտիվորեն ծագած որոշ հակասություններ, որոնց քննարկումն այսօր մեթոդաբանական հիմնավորումներ և տեխնոլոգիական լուծումներ են պահանջում:

Ուսուցչի մասնագիտական կոմպետենտությանն առաջադրվող պահանջները՝ իրավական-նորմատիվային, հաղորդակցական, մանկավարժահոգեբանական, լեզվաբանական, ընդհանուր մշակութային և այլ բաղադրիչներ անհրաժեշտ է մշտադիտարկման ենթարկել: Դրանք դրվում են ուսուցիչների վերապատրաստման դասընթացների հիմքում: Արդյունքում այն դառնում է դիտարկման և գնահատման առարկա:

Մասնագիտական կոմպետենտության բովանդակային բաղադրիչները

Մասնագիտական կոմպետենցիաներով պայմանավորվում են ուսուցչի մանկավարժական գործունեության հիմնական գործառույթներն ու բաղադրիչները, որակական ցուցիչները, մասնագիտական կուլտուրայի ձևավորման մակարդակի բնորոշիչները:

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է ուսուցչի մասնագիտական կոմպետենտության խճանկարն ընդհանուր գծերով, այն, թե հիմնականում ինչ ընդգրկում ունի վերջինս՝ որպես բաց համակարգ:

Ուսուցչի մասնագիտական կոմպետենտության բովանդակային խճանկար

Աղյուսակ 1

	Մասնագիտական	Հաղորդակցական	Ընդհանուր մշակութային
Կ Ո Մ Պ Ե Տ Ն Ց Ի Ա Ն Ե Ր	<ul style="list-style-type: none"> • ՆՈՐՄԱՏԻՎ - ԻՐԱՎԱԿԱՆ - օրենսդրական - ղեկավարման - կառավարման • ԴԻԴԱԿՏԻԿԱԿԱՆ • ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ • ԴԱՍՏԻԱՐԱԿԱԿԱՆ - Անձնակենտրոն • ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱԿԱՆ • ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ • ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ • ԶԱՐԳԱՑՆՈՂ - ինտելեկտուալ, - զգայական 	<ul style="list-style-type: none"> • ՄԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑԱԿԱՆ - առարկայական, - հաղորդակցական, - սոցիալ-մշակութային, - փոխհատուցողական - ռազմավարական, - միջմշակութային, - ՏՀ տեխնոլոգիաներ, • ՀԱՂՈՐԴԱԿՑԱԿԱՆ - լեզվական - հանրալեզվաբանական - հանրամշակութային - գործաբանական - փոխհատուցող 	<ul style="list-style-type: none"> • ԱՐԺԵՔԱՅԻՆ - հումանիստական, - ժողովրդավարական • ՀՈԳԵՎՈՐ - իմացության իդեալական պահանջմունքներ, - սոցիալական պահանջմունք՝ ապրելու, գործելու այլոց համար • ԷԿՈԼՈԳԻԱԿԱՆ - սոցիալ-էկոլոգիական - առանձնահատուկ էկոլոգիական

<ul style="list-style-type: none"> - իմացական, • ՍՏՈՒԳՈՂ-ՇՏԿՈՂ - հայտորոշիչ - մշտադիտարկման - շտկման • ՌԵՖԼԵԿՏԻՎ - կշռադատող - անդրադարձնող 	<p>բազմախնդրայնություն</p> <ul style="list-style-type: none"> - ճկունություն - սիներգիա (ընդգրկում թիմում) 	<p>• ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ</p>
---	--	--------------------------------

Մասնագիտական կոմպետենցիաներին (կարողունակություն) առանձին-առանձին անդրադառնալիս մենք հաճախ օգտագործում ենք նաև կարողություն, գործառույթ կամ բաղադրիչ հասկացությունները՝ հիմք ընդունելով այն հանգամանքը, որ գործ ունենք մի այնպիսի բազմաշերտ, բազմակողմանի ու բազմագործառութային երևույթի՝ մանկավարժի մասնագիտական կոմպետենտության հետ, որը ենթադրում է նպատակ, վարքագիծ, գործելակերպ, ոճ, ինչպես նաև սկզբունք, որակ, մակարդակ և արդյունք:

Մեր մոտեցմամբ յուրաքանչյուր կոմպետենցիա իր ազդեցությամբ և կիրառմամբ երկկողմանի գործունակ է, այն առաջին հերթին կրթական գործընթացի մասնակից սուբյեկտների փոխգործունեությունը կարգավորող, խթանող գործոն է: Կոմպետենցիան, որը ձեռք է բերվում, մշակվում և զարգանում է ուսուցչի մոտ, հետագայում ուղղորդվում է դեպի հոգեբանամանկավարժական գործընթացի մասնակից մյուս սուբյեկտները, մասնավորապես՝ աշակերտները:

Ստորև կանդրադառնանք մասնագիտական այն կոմպետենցիաների մեկնաբանությանը, որոնք մեր կարծիքով հիմնարար դեր և նշանակություն ունեն ուսուցիչների պատրաստման և վերապատրաստման ծրագրեր, նախագծեր մշակելու և դրանք արդյունավետ կազմակերպելու և իրականացնելու գործընթացի համար:

Համակարգի տրամաբանությունից ելնելով՝ կառուցվածքային տարրերը ևս կարող են տարբեր ընդգրկում ունենալ և տրամաբանական մասերի բաժանվել: Բազմաթիվ են այն հանգամանքները, որոնք առանձին ուսուցիչների կողմից կոմպետենցիաներին տիրապետելու տարբեր մակարդակ ու որակ են ապահովում, որոնք էլ, ըստ էության, դիտարկման և գնահատման առարկա են դառնում: Դրանք կարող են սկսվել անձի անհատական առանձնահատկություններից և ավարտվել

մասնագիտական բարձրագույն որակավորմամբ: Բայց, այդուամենայնիվ, մանկավարժի մասնագիտական կոմպետենտության բաղադրիչներն ըստ որոշակի սկզբունքների կարելի է խմբավորվել հետևյալ ուղղություններով.

- անձնային,
- մասնագիտական,
- հաղորդակցական,
- հանրամշակութային:

Ուսուցչի գործունեության նեղ մասնագիտական շրջանակներում շեշտադրումները մանկավարժական, հոգեբանական, ինչպես նաև տեխնոլոգիական-մեթոդական գործոնների վրա են դրվում: Ուսուցիչն իր զուտ մասնագիտական քայլերի ընթացքում տեխնոլոգիական-մեթոդական սեփական զինանոցով զարգացնում, ստուգում/գնահատում է՝ անհրաժեշտ անդրադարձ կատարելով աշակերտների ուսումնական գործունեությանը, ինչն էլ անդրադարձվում է սեփական մասնագիտական գործունեության նկարագրին՝ բնութագրում է (Competency Framework FOR TEACHERS):

Մանկավարժական ժամանակակից գործընթացում դիտարկումը, ստուգումն ու գնահատումն այն անկյունաքարային տարրերն են, որոնք ուսուցման արդյունավետությունն ու բարձր որակն են ապահովում՝ առաջինն արձագանքելով հասարակական պահանջին ու կրթական բարեփոխումներին, օբյեկտիվ արձանագրելով գիտելիքների, կարողությունների, ընդունակությունների ռեալ մակարդակը: Անձնակողմնորոշիչ, գործունեության վրա հիմնված մոտեցման համատեքստում ուսուցչի աշխատանքի գնահատումը ենթադրում է արդյունքի վրա կենտրոնացումից և գնահատումից անցում կատարել դեպի հոգեբանամանկավարժական գործընթացի վերլուծություն և վերջինիս շարունակական կատարելագործում: Սա նշանակում է, որ գնահատումը ոչ թե վերջնական դատավճիռ-եզրահանգում է, այլ զարգացման ընթացքի մեջ միջանկյալ մի հանգրվան է, որը հնարավորություն է տալիս մի կողմից կատարելագործել դասավանդման և ուսումնառության որակը, ապա նաև ընդլայնել անձնային ու մասնագիտական աճի, զարգացման հնարավորությունները:

Մանկավարժական գործընթացում ստուգումն ու վերահսկումն ուղղված է ուսուցման գործընթացի մասնակից բոլոր սուբյեկտների համագործակցությանը: Ստուգման և գնահատման ավանդականից

տարբերվող նոր տեխնոլոգիաները որոշակի միտումներ ունեն (Աստվածատրյան, Արնաուդյան և այլք, 2004, էջ 58-59):

- Առաջին պլան են մղվում հաջողության ապահովման, անհաջողությունների և անցյալի շեղումների կանխման գործառույթները: Անհրաժեշտություն է ծագում իրագործել ստուգման թե՛ օբյեկտիվ, թե՛ կանխող, թե՛ հայտորոշող, թե՛ շտկող գործառույթները:
- Ծանրության կենտրոնը ամփոփիչ ստուգումներից տեղափոխվում է ընթացիկ, օպերատիվ ստուգումների վրա: Պայմանականորեն տարբերակվում է (քանի որ կիրառվում են միասնաբար) ստուգման երեք տեսակ.
 - օպերատիվ և գործնական,
 - մարտավարական կամ միջանկյալ,
 - ռազմավարական կամ ամփոփիչ:
- Ստուգումն ու գնահատումն իրականացվում են ուսումնամասնագիտական հիմունքների վրա.
 - առարկայի իմացություն,
 - դասը որպես դասընթացի կարևորագույն օղակի նպատակադրման և պլանավորելու կարողություն,
 - հարաբերությունների և փոխգործակցության կառուցում հարգանքի, հավասարության, ներուժի բացահայտման սկզբունքների հիման վրա,
 - ուսուցման համապատասխան կազմակերպչական ձևերի, տեխնոլոգիաների, մեթոդների, հնարների ընտրության,
 - դասավանդման ժամանակ զարգացնող, պրոբլեմային ուսուցման,
 - ստեղծագործական, ինքնադրսևորման համար համապատասխան պայմաններ ստեղծելու կարողություն,
 - մասնագիտական ներըմբռնման և հանկարծաստեղծման, մասնագիտական հաղորդակցության միջոցների կիրառման,
 - հաջողությանը նպաստող պայմանների ստեղծման,
 - մանկավարժական մտածողության ու վարքի նորմերի, անհատական ոճի և հռետորական արվեստի, բարեկիրթ խոսքի հնարքների տիրապետում:

- Ստուգման ու գնահատման ցանկացած ելակետային իրավիճակ ենթակա է ուսումնամանկավարժական վերլուծության:

Ուսուցչի մասնագիտական գործունեության գնահատման տեխնոլոգիաներ

Ուսուցչի մասնագիտական կոմպետենտության դիտարկման ու գնահատման տեխնոլոգիաների ընտրության, մշակման ու կիրառման կարևորությունը հասկապես վճռորոշ է ուսուցիչների որակավորման աստիճանի որոշման առումով: Ուսուցչի մասնագիտական զարգացումը դժվար է պատկերացնել՝ առանց այդ երևույթը բնորոշող գործընթացի հիմնական բաղադրիչների զատորոշման և դրանց զարգացման բնութագրիչների և ցուցանիշների սահմանման: Այս պարագայում անհրաժեշտ ենք համարում անդրադառնալ Շարլոտ Դանիելսոնի կողմից առաջարկված ուսուցչի մասնագիտական գործունեության գնահատման տեխնոլոգիաներին ըստ իրականացման բնագավառների (Danielson, 1996): Դանիելսոնի մոտեցմամբ՝ ուսուցչի մասնագիտական գործունեությունը բաժանվում է չորս հիմնական բնագավառների, որոնք իրենց հերթին ընդգրկում են առանձին բաղադրիչներ: Յուրաքանչյուր բնագավառում ուսուցիչների կարողությունների աստիճանը գնահատելու համար ընտրված բաղադրիչներից յուրաքանչյուրը ներկայացվում է իր կատարման տարրերի տիրապետման չորս մակարդակների որակական նկարագրությամբ (գնահատվում է՝ «անբավարար» /Unsatisfactory/, «բավարար» /Basic/, «հմուտ» /Proficient/, «բացառիկ» /Distinguished/):

Ստորև փորձել ենք աղյուսակների միջոցով ներկայացնել վերոնշյալ մոտեցման սեղմ պատկերը, որը, կարծում ենք հիմք կարող է հանդիսանալ ուսուցիչների մասնագիտական գործունեությունը գնահատելու ձևաչափեր ստեղծելու համար.

1- ին բնագավառ
Մասնագիտական գործունեության պլանավորում և
նախապատրաստում

	Բաղադրիչ	Հիմնական տարրեր
1Ա	Բովանդակային և մանկավարժական գիտելիքներ	- դասի նյութի բովանդակության իմացություն - անհրաժեշտ պայման հանդիսացող հարաբերությունների իմացություն
1Բ	Ուսուցչի կողմից աշակերտներին ճանաչելու կարողության դրսևորում	- տարիքային խմբի մտավոր, սոցիալական և հուզական բնութագրերի իմացություն - աշակերտների ուսման հանդեպ դրսևորվող մոտեցումների իմացություն - աշակերտների ունակությունների և գիտելիքների իմացություն ուսուցչի կողմից - աշակերտների հետաքրքրությունների և նրանց մշակութային ժառանգության իմացություն
1Գ	Ուսուցման նպատակների ընտրություն	- <i>Արժեք</i> - նպատակներն արտահայտում են աշակերտների սպասումները, <i>Հստակություն</i> - ուսումնառության նպատակները հստակ <i>ձևակերպված</i> են, և հնարավոր է իրականացնել համապատասխան գնահատում - <i>Տարբեր աշակերտների ընդունելի նպատակների համապատասխանություն</i> - նպատակներն արտահայտում են բոլոր աշակերտների հետաքրքրությունները - <i>Բալանս</i> - նպատակներն արտահայտում են ուսման տարբեր <i>տեսակների</i> համար հնարավորությունների առկայություն, օրինակ՝ մտածողության ինչպես նաև գիտելիքի, գիտության ճյուղերի ինտեգրացիա և կորդինացում
1Դ	Ռեսուրսների տիրապետում	- ուսումնական գործունեություն իրականացնելու համար - աշակերտների համար
1Ե	Համաձայնեցված ուսուցման գործընթացի նախապատրաստում	- ուսումնական գործողություններ - ուսումնական նյութեր և ռեսուրսներ - ուսումնական խմբեր - դասի նյութի կամ թեմայի կառուցվածք
1Զ	Աշակերտների գնահատում	- ուսումնական նպատակների համաձայնեցում - չափորոշիչների և չափանիշների կիրառում - պլանավորման կիրառում

2- րդ բնագավառ
Դասարանի բարոյահոգեբանական մթնոլորտ

Աղյուսակ 3

	Բաղադրիչ	Հիմնական տարրեր
2Ա	Հարգանքի և փոխըմբռնման մթնոլորտի ստեղծում	- ուսուցիչ - աշակերտների փոխհարաբերությունների կարգավորում - աշակերտ - աշակերտ փոխհարաբերությունների կարգավորում
2Բ	Ուսման հանդեպ հարգալից վերաբերմունքի ձևավորում	- բովանդակության կարևորություն - աշակերտների աշխատանքային հպարտության կարևորում - ուսումնական նվաճումների սպասումներ
2Գ	Լսարանային գործողությունների կառավարում	- ուսումնական խմբերի կառավարում - անցումային կառավարում - նյութերի և ռեսուրսների կառավարում - կամավորների և պրոֆեսիոնալների վերահսկում
2Դ	Աշակերտների վարքի կառավարում	- սպասումներ - աշակերտների վարքի հսկում - հակազդեցություն աշակերտների բացասական վարքագծին
2Ե	Ֆիզիկական տարածքի ապահովում	- անվտանգություն, ապահովության և կահույքի դասավորություն - ուսուցման հանրամատչելիություն և ֆիզիկական ռեսուրսների կիրառում

3- րդ բնագավառ
Ուսուցման գործընթաց

Աղյուսակ 4

	Բաղադրիչ	Հիմնական տարրեր
3Ա	Հստակ և ճիշտ հաղորդակցություն	- հրահանգներ և գործողություններ - բանավոր և գրավոր խոսք
3Բ	Հարցադրման և քննարկման տեխնիկաների կիրառում	- հարցերի որակը - քննարկումների տեխնիկան - աշակերտների մասնակցությունը

3Գ	Աշակերտների ներգրավումն ուսման մեջ	-ուսումնական նյութի ներկայացում -գործունեություն և համապատասխան հանձնարարությունների կատարում -աշակերտների խմբերի ձևավորում -ուսումնական նյութերի և համապատասխան մտավոր կարողությունների ներդրում -կառուցվածքի և տեմպի ապահովում
3Դ	Աշակերտների հետադարձ կապի ապահովում	-ճշգրտություն, իրականություն, կառուցվածքայնություն և որոշակիություն -պատեհապաշտություն
3Ե	Ճկունություն և պատասխանատվության դրսևորում	-դասի կանոնակարգում -արձագանք աշակերտների գործողություններին -համառության դրսևորում

4- րդ բնագավառ

Մասնագիտական պարտականություններ

Աղյուսակ 5

	Բաղադրիչ	Հիմնական տարրեր
4Ա	Անդրադարձ ուսուցման գործընթացին	-ճշգրտություն -առաջիկա կիրառվելիք ուսումնական գործընթացներ
4Բ	Ճշգրիտ գրանցումների կատարում	-աշակերտների հանձնարարությունների կատարման գրանցումներ -ուսման մեջ աշակերտների առաջխաղացման վերաբերյալ գրանցումներ -ուսումնական գործընթացին չվերաբերվող գրանցումներ
4Գ	Հաղորդակցություն ընտանիքի հետ	-ուսումնական ծրագրերի մասին հիմնական տեղեկատվության հաղորդում -տեղեկատվություն առանձին աշակերտների մասին -ընտանիքի ներգրավումն ուսումնական գործընթացին

4Դ	Օժանդակություն դպրոցին և համայնքին	-հարաբերություններ գործընկերների հետ -ծառայություններ դպրոցին -մասնակցությունը դպրոցական և համայնքային նախագծերի
4Ե	Մասնագիտական աճ և զարգացում	-բովանդակային գիտելիքի և մանկավարժական ունակությունների ամրապնդում -ծառայություն մասնագիտական ոլորտում
4Զ	Արհեստավարժության դրսևորում	-ծառայություն աշակերտներին -պահպանում -որոշումների կայացում

Այսպիսով փորձեցինք ներկայացնել մի համապատկեր, որը ներառում է ուսուցչի մասնագիտական հիմնական կոմպետենցիաները, առանց որի դժվար կլինի դիտարկել նրա գործունեությունը, մասնավորապես իրականացնել օբյեկտիվ և հավաստի գնահատում: Ուսուցչի մասնագիտական որակների քարտեզը բազմաբաղադրիչ մի համակարգ է, որը նույնպես հնարավորություն է ընձեռում ուղղորդելու, մասնավորեցնելու և որոշակի դիտարկելից իրականացնելու ուսուցչի մասնագիտական կոմպետենտության դիտարկումն ու գնահատումը՝ մշակելով, ստեղծելով համապատասխան տեխնոլոգիաներ:

Եզրակացություն

- Արդի ժամանակաշրջանի մանկավարժության, լեզվաբանության, հոգեբանության, մեթոդաբանության դիրքորոշումների լույսի ներքո ուսուցիչների կոմպետենտության ձևավորումը դարձել է ուսուցիչների վերապատրաստման՝ որպես մասնագիտացման կարևոր ու անհրաժեշտ օղակի վճռորոշ գործոն:

- Գոյություն ունեցող տարբեր մոտեցումներից և սահմանումներից անհրաժեշտություն է ծագում միասնականացնելու մասնագիտական կոմպետենցիա, կոմպետենտություն հասկացությունների ձևակերպումները, ինչից ելնելով առաջարկում ենք՝

- Գնահատման գործիքներ կիրառել մասնագիտական գործունեության առանձին ոլորտներին համապատասխան կոմպետենցիաների դիտարկման համար:
- Ըստ վերոնշյալ մեթոդական ցուցումների և օգտվելով առաջադրվող ձևաչափերից՝ հնարավոր է մշակել վերապատրաստման կոնկրետ

դասընթացին համապատասխան դիտման, գնահատման գործիքակազմ:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Աստվածատրյան Մ.Գ., Արնաուդյան Ա.Պ. և այլք.Նոր մոտեցումներ ուսուցիչների պատրաստման գործընթացին. Այլընտրանքային մոտեցում. Եր.,Նոյյան տապան.- 2004.-195 էջ:
2. Աստվածատրյան Մ.Գ., Արնաուդյան Ա.Պ. և այլք. Ուսուցիչների վերապատրաստման գործընթացի կատարելագործումը, ԱՅՐԵՔՍ-Եր.,Լուսաբաց.-2007.-336 էջ:
3. «Կրթության որակ և համապատասխանություն» վարկային առաջին ծրագրի ամփոփիչ հաշվետվություն <http://www.cfep.am/report>
4. «Կրթության որակ և համապատասխանություն» վարկային երկրորդ ծրագրի «Կրթության որակի հետագա բարելավում՝ ուսուցիչների վերապատրաստման և մասնագիտական զարգացման միջոցով» ենթածրագիր <http://www.cfep.am/>.
5. Danielson, Ch. (1996). Enhancing Professional Practice. A Framwork for ASCD, Alexandria, Virginia.140 p.
6. Accreditation at Proficient Teacher/Professional Competence <http://www.nswteachers.nsw.edu.au/current-teachers/how-to-get-proficient-teacher-accreditation/>
7. Competency Framework FOR TEACHERS http://www.teindia.nic.in/Files/Research_on_TE/Competency_Framework_for_Teachers.pdf.

REFERENCES

1. Astvatsatryan M.G., Arnaudyan A.P. yev ajlq. Nor motecumner usutsichneri patrastman gortsentatsin. Aylentranqayin motetsum: Yerevan 2004.-195 ej. (In Armenian).
2. Astvatsatryan M.G., Arnaudyan A.P. yev ajlq. Usutsichneri verapatrastman gortsentatsi katarelagortsume. IREX, Yereva 2007. -336 ej. (In Armenian).
3. «Krtuthyan voraki yev hamapataskhanutyun» varkayin arachin tsragri ampopich hashvetvuthyun <http://www.cfep.am/report> (In Armenian).

4. «Krtuthyan voraki yev hamapataskhanutyun» varkayin yerkrord tsragri «Krtuthyan voraki hetaga barelavum: usutsichneri verapatrastman yev masnagitakan zargatsman michotsov» yenthatsragir <http://www.cfep.am/>. (In Armenian).

АНАИТ АРНАУДЯН - МОНИТОРИНГ, ОЦЕНКА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ УЧИТЕЛЯ, МЕТОДЫ, ТЕХНОЛОГИИ

Ключевые слова: компетентность, профессиональная многокомпонентная система, субъект образовательного процесса, технико-методический инструментарий

В статье рассматриваются требования к профессиональной компетентности педагога с особым акцентом на нормативно-правовой, педагогико-психологический, лингвистический, коммуникативный, общекультурный и другие компоненты, лежащие в основе курсов повышения квалификации педагогов. Это, собственно, и является предметом наблюдения и оценки профессиональных качеств педагога.

Обсуждаются профессиональные компетенции, являющиеся основными функциями и составляющими педагогической деятельности преподавателя, качественные показатели, характеристики уровня развития профессиональной культуры, являющиеся предметом регулярного процесса контроля, наблюдения, оценки.

Содержание профессиональной компетентности педагога представлено как открытая система, из которой в соответствии с конкретным образовательным процессом выводятся качественные показатели контроля/оценки.

Даются методические указания, предлагаются шкалы наблюдения/оценки, инструменты, которые можно использовать для обучения составлению учебных программ, разработки проектов, эффективной организации оценки соответствующих результатов. В таблицах представлен краткий обзор вышеуказанного подхода, который можно использовать в качестве основы для создания и применения показателей для оценки профессиональной деятельности учителей.

ANAHIT ARNAUDYAN - MONITORING, EVALUATION OF TEACHER'S PROFESSIONAL COMPETENCE, METHODS, TECHNOLOGIES

Keywords: *competence, professional multi-component system, subject of educational process, technological-methodological toolkit*

This article addresses the requirements for teacher professional competence, with a particular emphasis on legal-normative, pedagogical, psychological, linguistic, communicative, general cultural and other components, that are the basis for teacher training courses. In fact, is the subject of observation and evaluation the professional qualities of the teacher.

The professional competencies are the main components of the teacher's pedagogical activity, qualitative indicators, the characteristics of the level of development of the professional culture, which are the subject of the regular process of monitoring, observation, evaluation.

The content of the teacher's professional competence is presented as an open system, from which, according to a specific educational process, the qualitative indicators of monitoring / evaluation are derived.

Methodological guidelines are provided, observation / assessment scales are suggested, tools that can be used to train teachers training programs, develop projects, organize them effectively evaluate the relevant outcomes. The tables provide a brief overview of the above approach, which can be used as a basis for creating and applying metrics to assess teachers' professional performance.

Ներկայացվել է՝ 27.03.2022

Գրախոսվել է՝ 25.04.2022